

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Stockholm den 9 augusti 2004

Friskolornas Riksförbunds yttrande över promemorian Ändring av bidragsbestämmelser för fristående gymnasieskolor (U2004/2804/G)

Friskolornas Riksförbund (förbundet), som har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerade promemoria, vill anföra följande:

Det nuvarande bidragssystemet som infördes 2003 har för de fristående skolorna inneburit att förutsättningarna att driva skola förändrats till det sämre i jämförelse med det tidigare ersättningssystemet. Regelverket har blivit krångligare och mer administrativt krävande och möjligheterna att göra en långsiktig ekonomisk planering har grusats.

Förbundet håller med promemorians slutsatser om att ett av de sk ”stegen” i lagstiftningen om ersättningarna kan tas bort. Förbundet stödjer promemorians förslag att i de fall ett program inte finns i den kommun där eleven är hemmahörande ska friskolan ersätta med ett belopp som fastställs av Skolverket.

Vi vill dock i det här sammanhanget påpeka att denna lagändring på intet sätt är det största problemet med de befintliga bidragsbestämmelserna. Det nuvarande regelverkets stora svaghet ligger i hur det tolkas och i praktiken efterlevs i landets kommuner. Mot den bakgrunden hyser vi stor tillförsikt och ett stort hopp till det uppdrag om en översyn som Skolverket får i uppdrag att genomföra.

Redan innan det nya ersättningssystemet infördes påpekade Friskolornas Riksförbund de problem som systemet skulle komma att innebära. Genom våra erfarenheter från grundskolan kunde vi förutse de problem som skulle uppstå på de fristående gymnasieskolorna. Vi insåg också att problemen i den här skolformen skulle bli mycket större, p g a att fristående gymnasieskolorna ofta är små, att friskolorna får elever från många kommuner och att gymnasieskolans program kostar så olika.

Ett syfte med de nuvarande bidragsreglerna har enligt lagstiftaren varit att bidragsbeloppen skall ta hänsyn till de enskilda kommunernas villkor och förutsättningar. Det är inget som förbundet i princip invänder emot. Skillnaderna i programkostnader mellan olika kommuner har emellertid i vissa fall visat sig vara så stora att man kan tvivla på om beräkningarna är riktiga, att kommunen i sina uträkningar t ex fått med alla kostnadsposter som ska ingå. Det är också stora skillnader mellan olika kommuner i *hur* man ersätter, *när* man ersätter och *vad* ersättningen omfattar. Många fristående skolor uppger att det är svårt att få tillgång till kommunens beräkningar. Och när de till slut får det har det varit svårt att kontrollera att beloppen är uträknade på rätt sätt, att de är i överensstämmelse med de belopp som motsvarande program i den

kommunala skolan får samt att alla kostnader finns med. De ersättningar som kommunen beslutar om är dessutom så gott som omöjliga för de fristående skolorna att överklaga. Skolverket beskriver problemet på ett förtjänstfullt sätt i sin rapport "Kommunernas bidrag för elever i fristående gymnasieskolor" (Dnr 2004:248) och vi ställer oss helt och hållet bakom den problembeskrivningen.

Rättvisa ekonomiska villkor är en förutsättning för en likvärdig skola, oavsett vem som är huvudman, och således en av grundbultarna för ett rättssäkert skolsystem. Här ställs således stora krav på att kommunerna gör rätt och att det finns en möjlighet att kontrollera detta.

Skolverket ska i sin om en översyn av redovisningen av kostnaderna för olika program, framförallt titta på lokalkostnader, momsersättning samt de fall där det finns stora avvikelser mellan budget och utfall. Förbundet vill emellertid påpeka att det är viktigt att man ser över hur hela ersättningssystemet efterlevs, annars är risken stor att de förbättringar man åstadkommer inom de ovan särskilt utpekade områdena åtföljs av försämringar inom andra områden. Vad hjälper det om kommunerna redovisar ett belopp till Skolverket vid en viss tidpunkt, när man sedan ändrar beloppet några månader senare? Vad hjälper det om man får ordning på t ex momsersättningen till de fristående skolorna, när man inte kan veta om beloppet som momsen beräknas på är riktigt? På Friskolornas Riksförbund har vi på senare tid t ex fått rapporter om att kommuner ändrar ersättningsbelopp i efterskott, att man drar av för sk skolpliktskostnader även på gymnasienivå etc.

Skolverket uppdrag att se huruvida det är möjligt att differentiera kostnadsuppgifterna för vissa program som kan ha stora skillnader i kostnader beroende på programmets inriktning, är också något förbundet välkomnar. Det är självklart att olika inriktningar av samma program kan kosta olika mycket oavsett vem som är huvudman, och att i den ambition som finns att alla elever ska ha en likvärdig utbildning måste även denna aspekt beaktas.

Att regeringen nu insett att det befintliga ersättningssystemet har stora brister och att man vill åtgärda dessa, ser vi på förbundet som ett stort fall framåt och vår förhoppning är att regeringens förslag kommer att innebära att grunden läggs för ett bra, rättvist och framför allt rättssäkert ersättningssystem till de fristående skolorna.

Förbundet vill göra regeringen uppmärksam på att de förändringar som måste komma till stånd brådskar. Vår förhoppning är således att regeringen ser till att Skolverket får de resurser som behövs för att lösa problemen.

FRISKOLORNAS RIKSFÖRBUND
Gunnel Mohme